

Per 211/1905

10002706,4

BOJAZINA BUKIČIČ

Gorici, 15. marca 1905. Tečaj 1.

COB:ISS *

DRSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva
v slovenskem Primorju. ←←←

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**,
državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega
mešeca ter stane 2 K na leto. Naročnino
pošiljati je na upravo „Primorskega Gospo-
darja“ v Gorici (Pri rudeči hiši št. 7). MM

Zakaj propada naš kmet?

Vprašaj tega kmeta ali onega, kako se mu godi, vsakdo se ti bo pritoževal. Žal, da so njegove pritožbe navadno tudi resnične. Če se hočeš o tem prepričati, poglej v zemljiško knjigo! Cele vasi lahko dobiš, kjer ni niti enega kmeta, ki ne bi imel dolga Marsikomu, ki je bil še pred malo časa imovit posestnik, preti beriški boben. Ljudje pa tarnajo: slabi časi!

Da se pa godi dandanes našemu kmetu slabo, niso krivi slabi časi, marveč kriv si je največ sam, ker ne gospodari tako, kakor zahtevajo ti časi, ampak se drži še trdovratno onega kmetovanja, ki se ga je učil od svojih dedov. Na ono njivo sejal je ded ječmen, na ono pšenico in na ono krompir. Tako dela tudi vnuk. Sadno drevje sme se presajati samo na pustni dan, če sadiš drugače kedaj, ne rodi. Vina ne sme se pretakati do sv. Mohorja. Do tu sega znanost mnogih naših gospodarjev. Gorjé pa tebi, ako jim govoriš da bi bilo boljše, če bi sejal na prvo njivo eno leto ječmen, drugo krompir in tretje pšenico, ali pa jim celo rekel, da je sadno drevje najboljše presajati že v jeseni ali pa vino večkrat v letu pretočiti. Mislili bodo, da si

prišel ob pamet. Kdor živi v mestu pa sploh ne sme niti govoriti s takimi kmetovalci o kmetijskih rečeh. „Take reči znamo sami“, zapisal je neki briski posestnik na ovitek našega lista, ko ga je vračal. Če bi bil samo ta naš posestnik tako „učeni“, da mu ni treba več naukov, bilo bi dobro, toda takih imamo, žali Bog, jako mnogo! Komur ni svetovati, temu se ne more tudi pomagati, pravi pregovor. Mi pa rečemo še: marsikedo, ki zametuje dobre svete, jih bo še iskal, toda takrat bo mogoče že prepozno.

V takih rečeh, v katerih ne bi smeli, posnemajo naši kmetje svoje očete, v skromnosti pa jih nočejo. Le poglej tega ali onega kmeta ob nedeljah, kako je nališpan! Drugače nego irhaste hlače naših dedov! S hrano, kakoršna se je vživala nekdanj, pa tudi niso več zadovoljni! Stroški se toraj vedno večajo, a odkod vzeti, če daje kmetija vedno le toliko, kakor je dajala prej, ali pa še celo manj?

Poleg starokopitnosti in večih potreb je tudi zapravljivost kriva, da se godi kmetu slabo. Koliko naših posestnikov spravilo je n. pr. pijančevanje in igranje pod zlo! Osobito pa je prepir med sosedi, ki ovira vsako skupno delovanje zaboljšanje gospodarstva. Nikdo ne zaupa ničesar nikomur. Zato naša kmetijska društva večinoma le životarijo. Saj misli večina udov, da bodo pri društvu samo dobivali, a malo jih je, ki se za društvo tudi žrtvujejo. Namen kmetijskih društev je večini naših kmetov nejasen. Če se komu društvo z malenkostjo zameri ali če pride komu kaka neljuba oseba v načelstvo, pa bo rul proti društvu in škodoval mu bo, kjer bo le mogel. On ne pomisli, da škoduje s takim dejanjem v prvi vrsti sebi.

Sloge manjka toraj pri nas kmetovalcih in zato nam manjka tudi moči. Četudi nas je največ od vseh stanov, vendar nič ne ukažemo, nič ne veljamo. Vsakdo pometa z nami kakor hoče. Poglejmo, kako lepo je organizirano dandanes delavstvo! Posnemajmo ga in s združenimi močmi dosegli bomo tudi mi marsikaj, kar danes še ne moremo. V slogi je moč!

Jako neugodno na naše kmetijstvo, vpliva tudi podraženje delavskih moči. Vse vré za boljšimi zaslužki, zato ne moremo dobiti na kmetih včasih za najdražje novce nobenega težaka. Nekdanj se je dajalo delavcu 30 do 40 krajcarjev na dan, sedaj ga celo za goldinar težko dobiš. Tudi tukaj bo treba spremembe in sicer v prvi vrsti v našem gospodarstvu.

Da kmet propada, je še mnogo vzrokov, katerih pa ni sam kriv. Osobito se pritožujejo naši kmetovalci nad velikimi bremenmi, katerih se jim od dne do dne več na'aga. Te pritožbe so tudi v resnici opravičene. Kmet mora skibeti dandanes že za vsacega potepuha. Kmet plačuj to, plačuj ono. Zakaj ne plačujejo pa tudi drugi stanovi? Uradnik s 4000 kronami čistih letnih dohodkov plača 60 kron dohodarine na leto in oproščen je vsih doklad; to znaša 1.5% njegovih dohodkov. Kapitalist, s 100.000 kronami, kateremu ni treba prav nič delati in dobiva od tega denarja na leto pri 4 odstotnih obrestih 4000 kron, plačuje od teh tudi samo 60 kron dohodarine. Kmet pa mora plačati od svojega posestva, ki mu nosi 4000 kron čistega dobička na leto, takšnih kmetov je seveda jako malo, z deželnimi, občinskimi, okrajnimi in drugimi dokladami ter z dohodarino, vendar brez obresti, ki jih daje za dolgove ter brez zavarovalnin, okoli 1200 do 1600 kron davka, to je okroglo 40% čistega dobička. Pač slednji čas bi bil, da se začne misliti, kako bi se vredilo pravičnije obdačevanje. Če bo šlo tako naprej, mora kmet propasti.

Da se nas kmetovalce premalo brani proti tuji konkurenci, je tudi vzrok našemu pešanju. V tem oziru smo dosegli primorski kmetovalci pri zadnjem sklepanju pogodeb s tujimi državami vsaj nekaj uspehov, zlasti z odpravo vinske klavzule. Mnogo kvara nam napravlja še sedaj južno sadje, tuja rana zelenjava (zlasti krompir) in tuje cvetlice. Če se lotimo pri nas s pridelovanjem teh produktov v večji meri, mogoče dosežemo prihodnjič tudi v tem oziru več uspeha. Zastaviti bodemo morali pa skupen glas!

Kakšno naj bi bilo prihodnje sadjarstvo na Vipavskem?

Piše R. Doléne.

(Dalje.)

Zgodnje namizno grozdje, je in ostane najvažnejše sadno pléme za trgovino proti severu, kajti grozdja si povsod želé, ga vsled tega tudi povsod radi kupujejo in v primeri z drugim sadnim plemenom, najdražje plačujejo. Za pridelovanje zgodnega

namiznega grozdja imamo v našem Primorju, kakor po celi vipavski dolini, v okolici Trsta, ter v Istri takorekoč privilegij. Ta privilegij obstoji pa ravno v tem da postavimo lahko vsled našega ugodnega podnebja, naše zgodnje grozdje kakor „primicijo“ na sadni trg severnih in celo severnih vinorodnih dežel, kajti kje so še Nemci, Ogrji, Štajerci, Nižeavstrijci itd. s svojim grozdem, ko je pri nas že popolnoma zrelo?

Pridelovanje zgodnjega namiznega grozdja, je pa v naših krajih tudi zato gospodarsko opravičeno, ker dá prodano grozdje pri enakih pridelovalnih stroških navadno mnogo več dobička, kakor če ga podelamo v vino. Kilogram zgodnjega grozdja proda se lahko po 24 do 40 vin. in pri tem ni drugega dela, kakor grozd utrgati, stehtati, pa denar v žep vtakniti. Za kilogram v vino podelanega grozdja dobi se pa v najboljšem slučaju 16 do 20 vin., kajti kilogram grozdja dá komaj $\frac{1}{2}$ litra vina. Kdor dobi za liter vina 32 do 40 vin. mora biti pa že vesel. Da napravimo iz grozdja vino, moramo tudi mnogo delati, potreba nam je različnih priprav in kleti. Pa tudi za prodajo vina treba je truda, prizadevanja in dobrikanja mešetarjem. In kedaj ga šele prodamo? Znabiti šele ob svetem Jakobu prihodnjega leta, toraj za leto in dan potem, ko bi zgodnje namizno grozdje prodali. Kje so obresti kapitala, kateri je ležal celo leto v sodu? Na vsak način kaže toraj, da se lotijo naši primorski gospodarji z vso resnobo v veliki meri pridelovanja najboljših, to je najzgodniših, za oko lepih, za okus slastnih ter vrhu tega za prevažanje (transport) sposobnih vrst grozdja. V ta smoter cepile naj bi se v cesarskih, deželnih, društvenih trtnicah prave vrste trt in te naj bi se oddajale našim naprednim gospodarjem po kolikor le mogoče nizki ceni, da jih zasadijo v svoje najboljše, najbolj solučne ter najbolj zavetne lege. Take trte bi bile: francozka Madeleine dans juille (čitaj: madlen dan žvil), istotako francozka „Precoche du Malingre“ (čitaj: prekoš do malingre) diamantni, pariški, hrustljati, rudeči ter muškadni španjol (francozki Chasselas, nemški Gutedel), zgodnji rudeči nižeavstrijski veltlinec, črna portugalka, milanski muškat. Sicer zgodnja naša avguštana rodi žal le na latnikih in špalirjih pa še tam le skromno. Bojazen, da bi tako grozdje, ki bi se na našem Primorskem v veliki meri pridelovalo, prišlo zaradi velike množine ob ceno, je pač popolnoma neutemeljena, kajti pomislimo, kako

mala krpica sveta je naša vinorodna primorska dežela (boljše rečeno deželica) proti celemu severnemu svetu, kjer nimajo grozdja. In kakor že rečeno, saj imajo vendar primorski vinogradniki privilegij za pridelovanje ranega grozdja in v tem pridelovanju zamore tekmovati z nami, kar se tiče avstrijskih vinorodnih dežel, le še Dalmacija in kolikor toliko južno Tirolsko. Konečno ni v pridelovanju zgodnjega namiznega grozdja v veliki meri nikakega rizika ali nobene nevarnosti. Če bi se grozdje res ne moglo po primerni ceni spraviti v denar, (na kar pa niti misliti ni!) podelamo ga pa lahko v vino.

Vrnimo se k sadovnjakom, kakoršne sem v zadnji številki tega lista omenil. Povedati hočem, kako si mislim, osobito pa kako si najiskrenejše želim, da bi bili taki sadovnjaki na našem Primorskem, osobito v vipavski dolini vrejeni. Kakor že zadnjič rečeno izvolila naj bi se zanje bolj ravna ali še boljše skromno viseča, pa primerno terasirana, kar le mogoče solnča ter zavetna zemljišča z dobro in rodovitno zemljo. Ta zemljišča, naj bi se pred vsem 80 do 100 centimetrov globoko prerigolala in potem s sadnim drevjem zasadila. Vzelo naj bi se zato pred vsem 1.) na grenke mandeljne ali pa še celo na kršeliko (*prunus machaleb*) cepljene (okulirane) breskve. 2.) na kutno, ali pa tudi na divjak nizko, recimo le 50 do 60 centimetrov od tal cepljene hruške. 3.) na ivanček ali pa tudi na divjako ravno tako nizko kakor hruške cepljene jablane. Vsa ta plemena gojila naj bi se kakor nizko debelnato drevje, kateremu raste krona že pri visokosti 80 do k večem 100 centimetrov nad zemljo. Taka oblika je v sadovnjakih, kakoršne si jaz za Primorsko najprimernejše mislim, zato najbolj priporočljiva, ker je mogoče pri njej drevje najlažej obrezovati, škropiti, žveplati, kar je za pridelovanje lepega in zdravega sadja dandanes potrebno. Taka oblika sadnega drevja je pa tudi najbolj trpežna proti burji in najprimernejša glede obiranja sadja.

Zakaj navajam gledé izvolitve sadnih plemen za primorske prihodnje sadovnjake breskev na prvem mestu? Zato, ker so ravno breskve kakor zgodno grozdje za naše primorske podnebne razmere zopet takorekoč privilegirano sadno plemo. In ta privilegij obstoji v tem, da zamoremo na Primorskem tako zgodnje in tako fine breskve pridelovati, kakoršnih v vseh severnih vinorodnih deželah ne morejo, kaj pa še v nevino-

rođnih? Fine breskve spadajo dandanes med sadnimi plemeni takorekoč med delikatese in ž njimi zamoreta naš Primorec in Vipavec, svetu postreči v veliki meri in v izborni kvaliteti. Zakaj naj bi se pa breskve cepilo na grenki mandelj ali pa še celo na kršeliko? Zato, ker je dognano, da se na teh dveh podlagah breskev najdlje časa brani hudi boleznii „smoliki“ ter se obdrži pri zdravju in rodovitnosti. Na grenki mandelj prime se breskev s pomočjo okulacije kaj rada, ne pa tako rada na kršeliko. Če se je pa prijela, traja in rodi na kršeliko cepljena breskev tudi 30 let in ne samo 10 do 12.

Gledé breskve omenim naj še to. V severnih krajih, kamor se bo primorsko sadje prodajalo, ne cenijo kostenic tako, kakor krojenice. Zato bo pač potrebno tej zahtevi vstreči, ter pridelovati kar le mogoče fine in zgodnje krojenice. Take breskvine vrste so: rumena kraljica Viktorija, nova zgodaj zoreča breskev „Goliat“, železni kancelar, kardinal Fürstenberg z rudečim mesom, Conklings, kraljica severa. Domača magdalenšca in mohorovka se ne dajo lahko prevažati in tudi dobre niso tako, kakor navedene. Cepiče zgoraj navedenih breskvinih vrst ima tvrdka: H. Weyringers Nachfolger Camillo Colignon, Dunaj XI. Hallergasse 44.

(Konec prihodnjič.)

Kako cepiti in kaliti ameriškanske kolči?

(Dalje).

Zabojev s cepljenimi kolčmi ne smemo postaviti v rastlinjakih in sobah naravnost na tla (pod), marveč jih moramo s pomočjo stebričev in desk vsaj 30 cm od tal privzdigniti, da se zrak tudi pod njimi lahko premika. V ta namen so najboljši nizki „konjiči“, kakoršni se rabijo za priproste mize, na katere denemo nekoliko rant ali remelnov. Zaboji se tudi ne smejo popolnoma tikati. Med njimi naj bo vsaj za 2 cm prostora. Popolnoma pod steklo ali strop tudi ne smemo deti zabojev, ampak oddaljeni naj bodo vsaj 50 cm od njega. Če je prostor dovolj visok, postavimo lahko eno vrsto zabojev vrhu druge.

Kedar poganjamo trte, paziti moramo najbolj na to, da ohranimo v prostoru, kjer to delamo, kolikor mogoče jednako toploto, ki naj znaša 18 do 24 stopinj Reaumurjevih ali 25 do 30 stopinj Celzijevih. Neobhodno potrebno je toraj, da se o tem s toplomerjem večkrat prepričamo. Ta toplota mora biti tudi v zabojih, ki jih grejemo s pomočjo gnoja. Da se prostor po noči preveč ne ohladi, zaprimo tudi oknica (polkle) in če treba pogrujimo šipe s slamnatimi plahtami ali pa z vrečami. Čim bolj enakomerno toploto ohranimo okoli trt, tem bolj enakomerno bodo te tudi poganjale, tem boljši bo tudi uspeh.

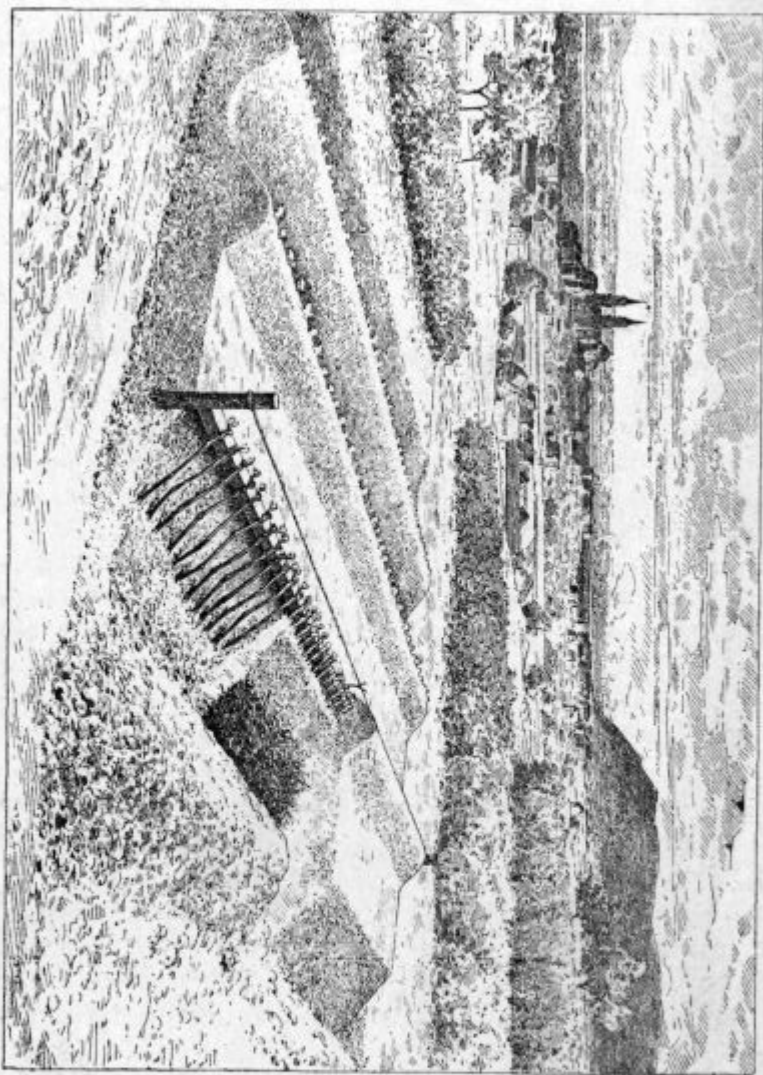
Razun na gorkoto pazimo, da bo v prostoru, kjer trte poganjamo, primerna vlaga. Le v gorkem in obenem vlažnem zraku bo kambij rasel. Da dosežemo okoli trt vlažen zrak, moramo zaboje, stene in tlak v poganjalnem prostoru večkrat z morno vodo poškopiti. Tako vodo dobimo, če jo hranimo v kaki posodi v rastlinjaku. Ako imamo nekoliko več trt, napravljamo to delo najlažej s pomočjo škropilnice, kakoršno rabimo proti strupeni rosi. Škropiti je vsaj enkrat na dan, če pa škropimo večkrat in po malim, je še boljše. Tudi gornji mah v zabojih lahko nekoliko poškopimo, vendar ne preveč. Ako smo mah, predno smo ga deli v zaboje, zmočili, ostane navadno dovolj moker za ves čas poganjanja, v nasprotnem slučaju bi morali postaviti zaboj s trtami nekoliko časa (četrt ure) 15-20 cm globoko v vodo, ki je 20-25° R gorka. Cepiči pa se ne smejo močiti.

Če skrbimo, da dobijo trte primerno gorkoto in vlago, sprimeta se cepič in podlaga že v 8 do 10 dneh. Obenem začne oko na cepiču poganjati a na spodnjem delu podlage napravlja se kalus in majhne korenince začenjajo rasti.

Ko smo zapazili, da se je spojno mesto zarastlo, skušati moramo, da privadimo trte polagoma zunanjemu zraku. Najprej moramo odstraniti gornjo plast celega mahu in za eden ali dva dni potem tudi spodnjo plast zdrobljenega mahu. Kurjavo zaustavimo in če smo rabili gnoj, odstranimo ga polagoma. Prostor se začenja ob enem bolj zračiti in po 3, 4 dneh razpostavimo zaboje popolnoma zunanjemu zraku.

Ko stavimo mah od trt, paziti moramo, da ne zadenejo vroči solnčni žarki prehitro nežnih pogankov, če so že izlezli izpod ogljenih koščičev, ki se nahajajo nad cepiči. V tem slučaju moramo vse take poganke zagniti s drobnim mahom ali

z ogljem. Po dveh, treh dneh, ko prerijejo sami odejico, so že dovolj trpežni tudi proti solncu.

Pod. 11. Sajenje cepljenih kolči v titnico. Spredaj vidimo trte, ki se polagajo v zemljo. Tik njih se trte pokrivajo s zemljo in z gnoj.m. Še bolj naprej vidimo z rahlo zemljo popolnoma zakrite trte (zemlja sega 7—8 cm nad cepljeno mesto). Na desni strani od teh trit vidimo jarek; ena stran tega jarka je s kopačo (šapo) oglašena. Zadej vidijo se dve dogotovljeni vrsti trit, kateri poganjajo že iz zemlje.

Ako smo ravnali na popisan način in je pogvalo oko na cepiču za 1 do 2 *cm* dolg poganek, zasadimo trte čim prej v trtnico. Če poganjamo trte v sobi, prenesti jih moramo na vsak način na prosto, ker bi pognale v nasprotnem slučaju predolge in prehöbotne kali, katere bi solnce ožgalo, čim presadimo trte na prosto. V rastlinjakih hranimo trte lahko dje časa, vendar paziti moramo, da ne poženejo tudi tu nad 3 *cm* dolgih pogančkov. Najbolj pa priporočamo, trte, čim se je spojno mesto zarastlo, kolikor mogoče hitro privaditi zunanjemu zraku ter presaditi v trtnico.

Za trtnico odbrati moramo prostor, ki ga ne osenčuje drevje in se nahaja dovolj v zavetju. Zemlja mora biti redilna in dovolj rahla. Peščena zemlja je najboljša. Če se nahaja v bližini voda, da trte, kedar jih sadimo, lahko zalijemo, tem boljše. V nižavah pa ni dobro napravljati trtnice, ker bi pomladanska slana mlade poganke lahko pomorila. Še bolj nevarna je v takih trtnicah peronospora.

Ko smo odbrali za trtnico primeren prostor, moramo ga za pol metra na globoko prekopati. To delo opravljamo sicer lahko tudi takrat, ko trte sadimo, če imamo pa mnogo trt, katere je treba v par dneh zagrebsti, je boljše opraviti ga že po zimi.

Najboljši način sajenja trt v trtnici je oni v grebenih, kakor ga kaže podoba 11. Ob kraju prekopenega prostora nategne se vrstica ali špaga in ob nji se napravi okoli 20 do 25 *cm* globok jarek. V ta jarek postaviti je nato cepljenke eno poleg druge, prilično za tri, štiri prste razsebe.

Kedar se jemljejo cepljenke iz zaboja, poleže se zaboj na stran, ravno tako, kakor takrat, ko so se stavile cepljenke vanj. Če smo rabili zaboj, na katerem se dá ena stranica odstraniti, odstranili bodemo najprej to, a potem vzamemo toliko trt iz zaboja, kolikor jih potrebujemo. Pri tem delu moramo biti seveda jako oprezni, da preveč cepičev ne odvalimo.

Trte zasajati je nekoliko poležno. Če le mogoče naj bo obrnjen spodnji del trte proti jugu a zgornji proti severu. Zato obračajmo trtne vrste od vshoda proti zahodu. Paziti moramo pri sajenju, da pridejo cepiči jednako visoko. Da to lažej dosežemo, lahko rabimo ranto (remel), kakor kaže podoba. Gnoj se ne sme deti naravnost na trte, ampak zagrniti jih moramo najprej nekoliko s zemljo in še le na to deti je gnoj, katerega

je spet s zemljo pokriti. Če je zemlja suha, naj se po tem delu zalije.

Jako važno opravilo, od katerega odvisi najbolj uspeh, je zagrebanja cepiča. V ta namen rabiti moramo najbolj rahlo zemljo, ki jo moramo dobiti. Če nimamo v trtnici rahle zemlje, pripeljati jo moramo od drugod. Posebno dobro služi v ta namen cestni znos ali pesek. Priporoča se tudi zemljo, s katero trte pokrivamo, presajati skozi mrežo iz žice, ker jo na ta način najboljše in najlažje zrahljamo. Z rahlo zemljo dosežemo namreč, da se napravlja poleg cepljenega mesta vlažen in gork zrak, ki pospešuje kakor v rastlinjaku raščo kambija. Kedar pogrinjamo cepič, delati je jako pazno. Rahle zemlje deti je okoli cepiča toliko, da pride za 2 do 3 prste pod spojno mesto in za 4 do 5 prstov nad njega. Pogank zagrebsti je toraj popolnoma v zemljo in sicer tako, da pride za 2 do 3 prste pod vrh. Če je pa pogank že ozelenel, ne smemo mu zagrniti zelenega listja.

Čim smo zasadili eno vrsto cepljenk, začnemo zasajati na isti način drugo, ki naj bo približno 1 meter naprej od prve. Kakor se vidi v podobi, nastanejo med posameznimi trtnimi vrstami, nekaki jarki, tam pa, kjer so trte, 15 do 25 *cm* visoki grebeni. V teh grebenih se zemlja mnogo lažje segreje in zato se napravi v njih bolj gork zrak. Če dobivajo trte dovolj vlage, napravijo zato tukaj mnogo lepše korenike, nego v trtnicah, kjer zagrebemo trte v ravno zemljo.

Za presajanje cepljenk je najboljše nekoliko oblačno vreme, da ne opari solnce nežnih pogankov in korenik. Trte v zabojih, katerih ne moremo radi slabega vremena presaditi, varovati moramo slane in prevelikega mraza. Zato jih moramo po noči pokriti, bodisi z deskami ali pa s slamnatimi odejami.

(Konec prihodnjic.)

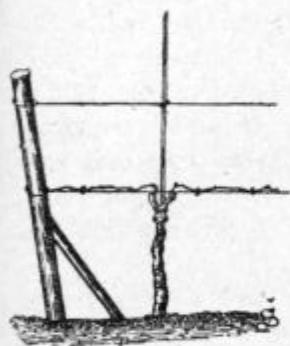
Žica v vinogradu.

Ker je dandanes les jako drag in se ga v nekaterih krajih jako težko dobi, služi nam žica v oporo trt jako dobro. Žica ima celo prednost pred lesom, osobito v tem, da ne napravlja na trte sence. Pa tudi mnogo bolj trdno drži nego rake, prekle

ali rante. Žica traja v vinogradu leta in leta, prihrani nam torej tudi mnogo vsakoletnega dela, ki ga imamo s prekladanjem rakel, zato zasluži pač, da jo naši vinogradniki bolj uporabljajo, nego so jo do sedaj.

Žica pa ni niti bolj draga od lesu. Nasprotno! Dva metra močne pocinkane žice, katera se edina rabi v vinogradu, stane 2 do 4 vin. Kol 2 m dolg pa težko dobiš za to ceno. Kol boš moral menjati za 3, 4 leta, žice nikdar.

Za nizke vinograde rabili bodemo navadno bolj drobno žico nego za latnike, kjer mora nositi mnogo večo težo. Najbolj se priporoča za te vinograde žica število 22 do 25, katere pride na kilogram 36 do 28 metrov. Za latnike kupiti je žico št. 28 do 30, katere gré seveda manj na 1 kilogram, je pa bolj po ceni nego prva.

Pod. 12. Kako je podložiti steber na koncu trtne vrste in kako je nategavati žico.

ovito žico na težek kamen, katerega zakopamo pred stebrom v zemljo. Mesto kamna rabimo lahko tudi lesen količ, katerega zabijemo v zemljo. Podporo, kakor jo kaže podoba, rabili bodemo osobito tam, kjer mislimo v vinogradu orati, ker se bi tukaj žica, ki moli iz vrste, živini in tudi plugu zadevala. Vsaj vsakih 10 metrov treba je deti v vrsti bolj močan steber, ob katerega žico pribijemo. Če mislimo rabiti v vinogradu kolje, zabijemo stebre lahko tudi bolj narazen ali pa jih popolnoma opustimo.

Prvo žico napeti je v trtni vrsti v oni visokosti, kjer nare-

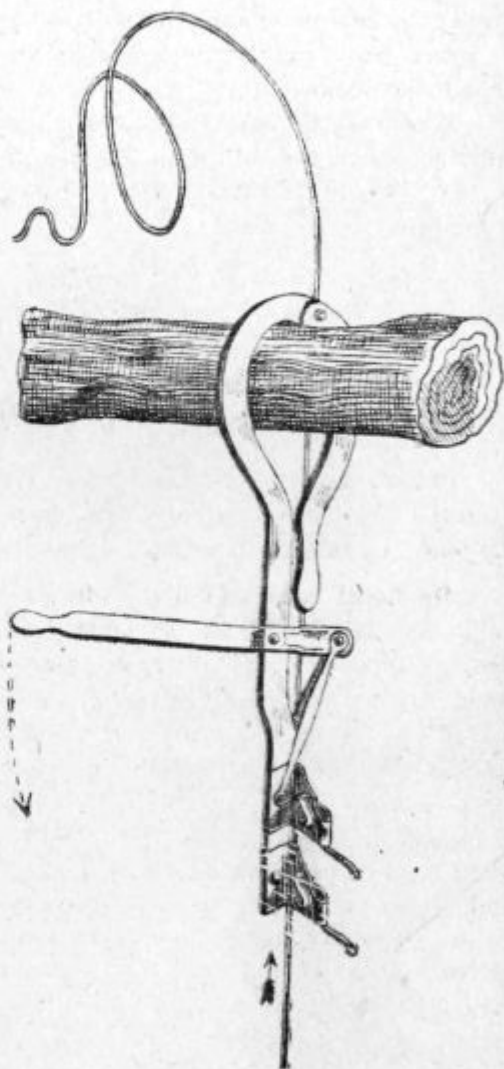
Dokler so trte mlade, je dobro deti poleg žice tudi šibek količ, ko so trte pa bolj stare in močne, tudi tega ni neobhodno potrebno. V nizkih vinogradih rabili bodemo v vsaki vrsti po 2 ali po 3 žice, katere je razpneti eno vrhu druge. Dokler stavimo h trti kol, zadostujeta 2 žici, čim pa ne rabimo več kolja, nategniti moramo še tretjo. Koncem vsake trtne vrste, zabiti je v zemljo močan steber, ob katerega se žica priveže. Da se ta steber ne nagne, podpreti ga je z drugim stebričem tako, kakor kaže podoba 12. Mesto na ta način, privežemo lahko steber z dvojno,

zujemo napenjalce, toraj okoli 50 do 60 *cm* od tal. Drugo žico napeti je za 30 do 35 *cm* nad prvo a tretjo 60 do 80 *cm* nad drugo.

Na latniku bomo nadomestili samo one rante z žico, katere rabimo podolgoma. Da latnik bolj trdno stoji, je pa dobro, če pustimo lesene krajnike. Ob koncih latnika rabiti moramo posebno močne stebre, da jih žica in velika teža ne nagneta.

Da opravlja žica svojo dolžnost, moramo jo popolnoma nategniti. To delo opraviti je tudi, če je žica popustila. Jako dobra nategača za žico je ona, ki jo kaže podoba 13. Priprava je jako priprosta in ob enem jako po ceni. Od vseh podobnih priprav je vredna ta posebnega priporočila, ker je delo z njo ob enem najlažje in najboljše.

Kakorkaže podoba, ovije se kljuka na ti nategači okoli stebra in žica se vtakne v dve strugi, kjer jo primejo zobčasta klešča, ki jih pritiska močna vzmet (šušta). Druga teh strug s kleščami se lahko pregiblje in je pritrjena na poseben navor. Čim premaknemo ročico na navoru na desno, premakne se struga

Pod. 13. Nategača za žico „Superior“; stane 10 K.

na levo in ž njo se nategne tudi žica. Čim pomaknemo pa ročico na levo, popusti nekoliko zmet in struga pomakne se spet na desno. Med tem časom pa pridržujejo prve klešče žico, da se ne pomakne nazaj. Kedar se žica nateguje, ni treba toraj drugega, nego premikati ročico. Čim je žica nategnjena, ovije se konec okoli stebra pritisne se na klešči, da žico izpustita in delo je končano.

Priprava „Superior“, kakor so ji dali ime, je dolga 60 *cm*, tehta $3\frac{1}{2}$ *kg* in stane 10 kron. Dobiva se pri F. S. Comai, Trento — via S. Pietro 16. Tudi uprava našega lista naroči jo onim, ki to želé.

Št.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Odlikovanje. — Gosp. Anton Pečenko veletržec z vinom v Gorici odlikovan je bil na božični razstavi na Dunaju s častno diplomo, s častnim križcem in s zlato svetinjo.

Da dobiš rano kumare, sadi jih meseca marca v lončke, ki jih napraviš iz kravjeka na sledeči način: V lonček za cvetlice deni nekoliko kravjega blata, kateremu primešaš lahko nekoliko zemlje. Drugi podoben lonček, ki je pa na vse strani za prst manjši, porini nato v prvega in v sredini napravi se ti lonček iz blata. Na solncu ga nekoliko posuši ter napolni nato z dobro vrtno zemljo. V vsak lonček deni 2 do 3 semenski zrní. Vse skup postavi v zimske gradice, v cvetličnjak, ali pa če teh nimaš, v zaboj, ki ga pogrneš s steklom ter postaviš na solnce. Ko so kumare zrastle in se ni bati več slane, zasadiš jih z loncem vred na prosto. Da ti bodo kumare kmalu cvetele, prikrajšaj rastlinicam glavno vejo, čim poženejo 3 do 4 liste, nakar se tudi bolj razkošatijo.

Da dobiš dobro maslo. — 1. Rabi nepokvarjeno mleko zdravih živali, katere pravilno krmiš, oskrbuješ in molzeš. 2. Mleko pravilno posnami. Najlažje in tudi najbolj čisto posnameš mleko s posnemalnikom. 3. Smetano hčani v čisti posodi in pazi, da se ti ne skisa, ker je maslo iz sladke smetane mnogo boljše nego

iz kisle. 4. Rabi dobro pinjo; kedar medeš, pazi na pravo toploto smetane (14—15° C); ko so se napravili dovolj veliki koščeki masla, jenjaj s tem delom. 5. Masla ne jemlji iz pinje z roko, marveč s sitom. Gneti ga na lesenem gnetilniku in rabi pri tem delu čisto vodo, vendar ne preveč. 6. Maslo deni koj nato v tvorila in zavi v suh pergamentni papir. Razpošlji ga, čim prej mogoče. Ako ga hraniš, deni ga v zračen in hladen prostor.

Kako sadi cepljene, kako divje trte? — Če pride domača trta v zemljo, požene korenine, katere pa trtna uš vniči. Taka trta se zato slabi. Kedar sadiš toraj cepljenke, sadi jih tako, da pride plemeniti del trte ven iz zemlje. V ravanskih vinogradih naj bo cepljeno mesto ravno ob površini zemlje, tam pa, kjer misliš vinograde s svežo zemljo nasipati (zemljati), sadi cepljenke še bolj plitvo. Da se ti trta po sajenju ne pošuši, napravi vrhu nje kupček iz rahle zemlje. Ta kupček naj bo tako visok, da pogrne za 3 do 4 *cm* gornje oko. Poleti, ko trta krepko raste, kupček razgrni. Divjake, ki jih misliš prihodnje leto požlahtniti v zeleno, saditi moraš nasprotno tako, da pride zgornje oko 10 do 15 *cm* pod zemeljsko površino. Da se trta v ti globočini ne zaduši, napravi nad njo jamico, ki bo segala do divjaka. Mesto posameznih jamic je boljši jarek, ki se razteza preko cele trtne vrste. Seveda bode mo bolj kratke sajenice nego navadno. Na ta način sajene trte bodeš zamogel mnogo bliže zemlje požlahtniti. Tudi dosežeš s tem mnogo bolj ravno trto, ki ne bo poganjala na podlagi toliko mladja, kakor trta sajena po stari navadi tako, da je gleda 10—15 *cm* iz zemlje. Zato ne boš imel z obiranjem tega mladja toliko dela in tudi trta se ne bo slabila. Jamico, oziroma jarek zagrniti je šele po cepljenju.

Ali je treba gnojiti trtam, kedar se sade? — Dobro je, toda neobhodno potrebno ni, osobito v boljši zemlji. Če gnojiš, gnoji s sprhnjenim gnojem! Nikdar pa ne sadi trte naravnost v gnoj in tudi gnoja ne stavi neposredno nad korenine, ker bi prouzročil s tem prav lahko koreninsko plesnobo. Kedar sadiš okoreničenke, zagrnj jim najprej korenine z rahlo zemljo. Da se ne napravijo pod koreninami votline, potresi trte večkrat med tem delom. Šele 10 do 15 *cm* nad korenine deni gnoj, toda tudi sedaj proč od debla. Nato zagrnj gnoj z ostalo zemljo. Gnoj staviti pod trto kakor sem tu pa tam opazil, je napačno,

ker ne more zrak do njega in začne zato gniti mesto prhnuti. Nad korenine zakopanemu gnoju izpere voda redilne snovi ter jih pripelje h koreninam, gnoju pod trto zakopanemu pa jih odnese v globočino, kjer jih ne more trta doseči. Bolj priporočamo gnojiti trto v drugem ali tretjem letu, ko ima trta že razvite korenine in uporabi zato gnoj mnogo boljše, nego v prvem, ko ji je treba korenine šele napraviti.

Za direktno pospeševanje kmetijstva in gozdarstva v letu 1905. nastavljene so v državnem proračunu sledeče svote: Pospeševanje kmelijskega in gozdarskega družabništva in združništva 531.650 K; razstave 43.500 K; melioracije 1.177.620 K; poljedelstvo 388.188 K; vinarstvo in sadjarstvo 188.500 K; pogozdovanje 423.400 K; govedoreja 638.490 K; mlekarstvo K 225.110; reja drobne živine 328.370 K; sviloreja 30.000 K; planšarstvo 83.000 K; pokončevanje trtne uši 489.000 K; brezobrestna posojila 320.000 K. To so pač lepe svote, škoda le, da pride od tega denarja prav malo v našo deželo. Vendar bi gotovo tudi mi več dobili, če bi bolj trkali.

Mejnarodni ribarski kongres se skliče na Dunaju od 4. do 9. junija t. l. Na razpravo pridejo jako važne točke za ribarstvo, med temi naj omenimo: Zakonita ureditev ribarstva, colnina na ribe, morsko ribarstvo, pouk v ribarstvu, združništvo v ribarstvu, prevažanje rib, trgovina z ribami itd. Istodobno napravijo se tudi strokovni izleti.

Kako naj se obrnejo trtne vrste? — Če le mogoče proti jugu. Na ta način pripeka solnce grozdje zjutraj od ene strani, popoldne od druge in pridelek je enakomeren. Taki vinogradi se tudi bolj razgrejejo, ker sije solnce opoldne ravno med vrste. Razgreta zemlja daje tudi zvečer in po noči trtam toploto, grozdje se zato bolj zreja. Vendar ne smemo radi te dobrote, napravljati trtnih vrst morebiti poševno po vinogradu, kakor sem že tu pa tam videl, marveč računati moramo, kedar obračamo trtne vrste tudi z obliko zemljišča. V visečih legah je najboljše napraviti trtne vrste od dna proti vrhu, ker se s tem delo v vinogradu močno zboljša. Pri nas dela se v tem oziru večinoma naopak in sicer z izgovorom, da se zemlja v navpično zasajenih vinogradih preveč grebe proti dnu, kar pa je v primeri z dobičkom minimalna slabost.

Brezobrestna posojila. — Kakor smo poizvedeli šle so prošnje, ki so jih vložili goriški vinogradniki v dosego brezobrestnega posojila, na kmetijsko ministerstvo, od koder se v kratkem pričakujejo. To na različna vprašanja, ki nam dohajajo.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

I. V. v K. — Imam kravo, ki večkrat pridržuje mleko, kako bi se temu odpomoglo?

Odgovor: Če pridržuje krava mleko, priporočajo pokriti jo po hrbtu s zmočeno vrečo.

A. B. v Š. — Prav tik mojega zemljišča zasadil je sosed sadno drevje, ki bo delalo mojemu zemljišču škodo. Ali se bi mu smelo to zabraniti?

Odgovor: Če je drevje v sosedovim zemljišču, mu tega ne morete braniti. Pač pa smete odsekati vse korenine in tudi vse veje, ki rastejo na vaše zemljišče. Če bo drevje kedaj rodilo, boste smeli sadje nad svojim zemljiščem vi trgati.

I. P. Sv. A. (Istra): Ker ne morem dobiti hlevskega gnoja, katera umetna gnojila mi svetujete za trte?

Odgovor: Za trte vam priporočamo na 1 ar (100 m) vinograda: 3 do 5 kg superfosfata, 1½ do 2 kg kalijeve soli in 1½ do 2 kg solnitra. Prvi dve gnojili trositi je po vinogradu, ko se trte okopavajo (sedaj čim prej), tretje gnojilo, ki za raščo trte najbolj izdaja, trositi je pa, ko se v prvo pleje, (ko požene trta za 10—15 cm dolgo mladje, koncem meseca aprila). Če ne boste mogli dobiti tega ali onega gnojila, lahko rabite samo eno ali dve od njih, posebno vam priporočamo solniter.

H. R. v B. (Tržaška okolica.): Imam več steklenic motnega vina, iz katerega bi rad napravil ocet (jesih). Kako naj delam?

Odgovor: Da dobite hitro ocet je prvi pogoj, da denete vino v prostor, ki je 25—30° C topel. Skrbite obenem da pride k vinu kolikor mogoče mnogo zraka. Pod 15° C se ne napravlja ocet ali vsaj jako počasi in ravno tako se ne more vino kisati,

če nima zraka. Da dobite dober ocet, priporočam vam, da vino prej včistite. Francozi čistijo tako vino s tem, da ga denejo v sod, ki ga napolnijo z bukovim oblanjem. Nato zmešajte 10 l vina s 3 l dobrega octa, ter postavite v sod, ki ima na sredni dnu veliko luknjo. Skozi to luknjo in skozi veho nastane v sodu prepih. Če dodate nekoliko očetne mrehe, dosežete uspeh še prej. Vsakih 8 dni prilijte temu octu 10 l vina, dokler napolnite sod do polovice. Če imate še vina, odtočite $\frac{1}{3}$ napravljene octa in delo ponavljajte.

Verane

„Vinarske in vrtnarske liste“

dobi brezplačno, kdor prijavi vsaj 10 plačujočih naročnikov na „Prim. Gospodarja“. ☺☺☺☺

Ivan Bednarik v GORICI, ☺☺☺☺
via Vetturini 3,
priporoča svojo **knjigovoznico**.

Okoli 100 bušpanovih

50 cm visokih grmov ima na prodaj po nizki ceni **Franz Ličen**, Preserje št. 221 p. Rihenberg.

Gospodarski zavod „Náš Venkov“ v Hranicah na Moravskem vam pošlje:

Velarion, prašek, ki vniči v 3 dneh vse plevel v žitu, zavitek 5 kg z navodilom k rabi za 4 K. — **Cepilni vosek** izvrstne kakovosti za 60 vin. in za 1 K. — **Kroglice**, katerih 2 do 4 vtolažijo v živali drisko, v škatlici, dovolj za mnogo časa, za 1 K. — **Vodni barometer** za 2 K 60 vin. — **Ročni sejalni stroj** za 20 K.

Naročujte pri bratskem zavodu na Moravskem.

Vinogradniki pozor!

Na prodaj imam za letošnjo spomlad več tisoč sortiranih, na suho cepljenih trt in sicer: 10.000 silvanca (zelenčiča) 12.000 laškega rizlinga, 5000 rulaneca, 2000 belega burgundca, 1000 nemškega rizlinga, 2000 moslovine (šipona). Vse so cepljene na riparijo portalis. Imam tudi 20.000 okoreničenih divjakov riparije portalis. Cena cepljenim trtam I. vrste je 140 kron, divjakom 16 kron za tisoč. Vse trte so dobro zaraščene in lepo okoreničene. Prodaja jih, dokler sega zaloga,

Janez Šegula v Hlaponcih,
pošta Juršenci pri Ptujju (Štajersko). ☺☺

Jajca za valenje od pripoznane najboljših jajcarij belih „Leghorn“, črnih „Minorca“ ter velikih belih „Kohiki-ma“ razpošilja ducat po 4 K **Fr. Leban**, učitelj na Trnovem pri Gorici. ☺☺☺☺☺☺

Ivan Kravos v GORICI, ☺☺☺☺
via Vetturini št. 3,
priporoča svojo sedlarsko delavnico.

Anton Jerkič, odlikovani fotograf v Gorici, Gosposka ulica št. 7. se priporoča svojim rojakom.

Najboljše stiskalnice za vino

Stiskalnica za vino.

in OLJKE so naše stiskalnice „HERKUL“

najnovjšega in najboljšega sestava z dvojnimi in neprotgranimi pritiskalom; vzajemno najboljšo delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice; hidravlična stiskalnica, najboljšo avtomatične patente „SYPHONIA“ ki delujejo same vane škropilnice od sebe; ne da bi jih bilo treba goniti. Plugi, mlinci za grozdje, sadje in oljke. Rokalnice za grozdje, Vinogradski plugi, Sasilnice za sadje in druge vegetalne, živalske in mineralne pridelke. Stiskalnice za seno, slamo itd na roko. Mlatilnice za žito, čiščilnice, roštalnice, Slamoreznice, ročni mlinci za žito v razni velikosti in vsi drugi stroji za poljedelstvo. I deluje in prodaja z jamstvom kot posebnost najnoveje, izborne izkušene, kot najboljšo pripravljano in odlikovane sestavi

Automat škropilnica.

Ph. Mayfart & Co

tovarna za poljedelška in vinarska stroje na DUNAJU,

II. Taborsstrasse št. 71.

Odlikovani v vseh državah sveta z nad 500 zlatimi in srebrnimi kolajnami. Cenik s podobami in mnogoštevilna pohvalna pisma. Rezprodajalci in zastopniki se iščejo povsod, kjer se nismo zastopani.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

vabi člane „Centralne posojilnice“ v Gorici in drugih posojilnic po deželi, ki so pridružene tej zvezi, da se naročijo na **modro galico**, angleško, ^{99/99} in na **žveplo**, Ventilato Trezza. Naročila se sprejmejo le za toliko blaga, kolikor je naročenega.

Poleg tega posreduje tudi pri nakupu drugih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, poljedelskih strojev t. t. d.

Pisarna: ulica Vetturini št. 9.

Grozne stiskalnice z diferencialno pripravo za pritisk, M.M.M.M.

Škropilnice proti struženi rosi, M.M.M.

Žveplalnike, Stiskalnice za olje, kakor tudi vse druge kmetijske stroje prodaja po tvorničnih cenah

IG. HELLER na Dunaju

II. Praterstrasse 49

— Ceniki brezplačno in prosto poštnino.

Pristni

Alfa-Laval

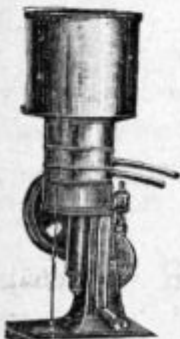
so gledé trajnosti,
zmožnosti in čistega
posnemanja

posnemalezniki

NEDOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemaleznikov v rabi in z nad 600
prvih nagrad odlikovani.

• Ceniki brezplačno in prostó poštine.

Akeijska družba

ALFA SEPARATOR

Praga * Dunaj * Gradec

Tvornica najboljših mlekarskih
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod isce. *

== Herkules cepljene trte ==

ima na razpolago oskrbnništvo G. Hildebrand-a, v Radencih (Bad Radain) Štajersko. Odda se 300.000 cepljenk le I. razreda mnogovrstnih in najboljših vrst. Cepljene na riparijo port. in rupestris mont. Cena po dogovoru. Vzorci in pojasnila na zahtevanje.

En mi ljon reznic in korenjakov (bilf) riparije port. in rup. mont. — Tudi ceplje najfinejših trtnih vrst.

SAUNIG & DERLEVA v Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo. koles, slamoreznic in mlečnih posnemalnikov (centrifug). *

Prodaja se tudi proti plačevanju na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izdelovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14
 (Via Signori)

kateri ima v zalogi najbogatejšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinejšega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žirne in platno.

Lastna delavnica za tapcirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.

Priporočljivo seme prodaja Alojz Korsika

v Ljubljani,

odlikovana semenska trgovina, edina na Kranjskem strokovno vrejena; največja zaloga semena vseh krmovih rastlin kot detelje, trave, pese, korenja, repe itd. Ima tudi vsa zeleđnjadna in evleđna semena prava in pristna, za katerih kakovost jamči, kakor tudi več drugih predmetov. — Ceniki za leto 1905. se dobé brezplačno.

Z odličnim spoštovanjem se priporoča

Alojz Korsika.